

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 280 sahifa,
22-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Pedagog kadrlar tayyorlashda microteaching metodining tashkiliy asoslari va uni samarali qo'llash mexanizmlari.....	10
<i>Abdiqayumova Malika</i>	
Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni	14
<i>Abdullayeva Yulduz Qurbon qizi, Xudayberdiyeva Zilola Azamat qizi</i>	
Talabalarning og'zaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish	18
<i>Atamirzayeva Ezoza</i>	
English Language Barriers Among Rural Ecotourism Guides in Uzbekistan	22
<i>Aminova Asilaxon Sobir qizi</i>	
Совершенство методов обучения студентов эффективному управлению временем на основе тайм-менеджмента.....	25
<i>Уразова М. Б., Абатова У. Б.</i>	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni va samaradorligi	30
<i>Xurramova Dilso'z Baxtiyor qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik ahamiyati.....	33
<i>Gaipova Akjunis Qayratovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda o'zini o'zi tashkil etish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	37
<i>Alimov Bekzod Nematovich</i>	
O'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanish tadbirlarini maktab darajasida boshqarishning integratsiyalashgan yondashuvi	41
<i>Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi</i>	
Talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar	48
<i>Xurramova Sanobar Mahmatmurod qizi</i>	
Pedagogical Integration as a Factor of Humanization in Professional Teacher Education	53
<i>Yusupova Mukhabbat Anatolyevna</i>	
Yoshlarda iqtisodiy tafakkur shakllanishida etnik muhitning ta'siri.....	58
<i>Erkinova Sevara Najmiddin qiz</i>	
Innovative Approaches to Teaching English in Higher Education: a Methodological Study	61
<i>Gulsara Khakimova</i>	
Bo'lajak pedagoglarda kognitiv faollikni rivojlantirishda neyropedagogika asoslari.....	63
<i>Hikmatova Jamila Fatoh qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning eshituv idrokini rivojlantirish texnologiyalari.....	68
<i>I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Ishxodjayevna</i>	
Badiiy matn asosida nutqiy ko'nikmalar va ijodiy tafakkur integratsiyasini ta'minlash metodikasi	73
<i>Jo'rayeva Sevinch Abdialim qizi</i>	
Etnopedagogik muhitda maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirish.....	77
<i>Murodova Farangis G'anisherovna</i>	
Malaka oshirish jarayonida muammoga asoslangan o'qitish vositasida MTT tarbiyachilarining 4K ko'nikmasini rivojlantirish texnologiyasi	81
<i>Ravshanova Xafiza Komilovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi vositalaridan (ertak, maqol, qo'shiq, afsona, doston va boshqalar) foydalanishning nazariy asoslari, xalqaro va milliy tajribasi	85
<i>Tog'ayeva Munisa Muxammadiyevna</i>	
Akademik ko'nikmalarni rivojlantirish asosida kelajakdagi o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish	89
<i>Tursunova Elmira Ulug'bekovna, Rayimova Mushtariy Raup qizi</i>	
Sensor integratsiya autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalarning xulq-atvor va hissiy holatiga ta'siri.....	91
<i>Xamidova Muyassar Polsaidovna, Abdullayeva Muslima Shovkat qizi</i>	

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	96
<i>Xoshimova Dilobar Kuchkarovna, Nortosheva Dildora Orif qizi, Avazmurodova Mehribon Sharif qizi</i>	
Инновационная методика нравственного воспитания в начальных классах: подход межпредметной интеграции	101
<i>Улугмурадова Шохсанам</i>	
Shaxs o'z-o'zini anglashining ijtimoiy-psixologik jihatlari	105
<i>Bobonazarov Oybek Shoyim o'g'li</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990yy).....	108
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Tabiatshunoslik darslarida steam yondashuvi asosida ta'limni tashkil etish metodlari	111
<i>Gulnora Narmatova Tojiyevna</i>	
AI-Mediated Coil in Oral English Teacher Education: a Didactic Model for Developing Intercultural Communicative Competence.....	115
<i>Mukhammadiyeva Khalima Saidakhmadovna</i>	
Pedagogik faoliyatda kasbiy stress jarayonining ijtimoiy psixologik xususiyatlari	119
<i>Xotamova Madinabonu Iloxmon qizi</i>	
Pedagogik mahorat fani asosida bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	123
<i>Xurramova Mohidil Baxtiyorovna</i>	
Bo'lajak kutubxonachilarda ilm-fanga oid bilimlarni o'zlashtirish malakasini shakllantirish	126
<i>O'rozov Abdurasul Norboyevich</i>	
Методологические подходы к развитию духовно-творческого потенциала детей младшего школьного возраста	130
<i>Хасанова Гулшод Касимовна</i>	
Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	134
<i>Rustamova Shoxista Omonjonovna</i>	
O'rta maktab yoshidagi o'quvchilarda voleybol mashg'ulotlarining psixoemotsional holat va ijtimoiy faollikka ta'siri	138
<i>Xonimqulova Durdona</i>	
Farzandlar tarbiyasida otalik va onalik hissining shakllanishining o'ziga xosligi	141
<i>Tursunboyeva Gavharoy Abdivohid qizi</i>	
O'quv jarayonida raqamli kontent (elektron darslik, multimedia materiallari) yaratish texnologiyalari.....	145
<i>Quvatov Shuxrat Akmurodovich, Rashidov Anvarjon Sharipovich</i>	
Scratch dasturida harflarni vizuallashtirish orqali 1-sinf o'quvchilarining tasavvurlarini rivojlantirish usullarini takomillashtirish.....	150
<i>Normurodova Sadoqat Xoliqulovna</i>	
Vaqtini boshqarish hamda to'g'ri taqsimlashning pedagog hayoti va faoliyatidagi ahamiyati.....	155
<i>Tursunova Nilufar</i>	
Sun'iy intellektning ingliz tili o'qitishdagi roli	159
<i>Burxonova Aziza Ikhtiyorovna, Negova Feruza Sharifovna</i>	
Разработка системы адаптивной генерации контрольных вопросов из учебных материалов на узбекском языке на основе гибридного подхода ИИ и таксономии Блума	162
<i>Бегалиев Жалолиддин Камолитдинович, Маматов Ислонбек Ильесович</i>	
Применение данных беспилотной авиации для обновления картографических данных	168
<i>Хакимов Дониёр Бахтиёр угли, Бурунова Муниса Баходировна</i>	
The Role and Significance of the Acmeological Approach in the Managerial Activity of School Principals.....	172
<i>Normurodova Aziza Zuxriddin qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda tarbiya darslarini samarali tashkil etishga o'rgatish: mazmuni, shakli va metodlari ..	178
<i>Sheraliyeva Nasiba Alimkulovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy xulq-atvorni shakllantirishda ota-ona tarbiya uslublarining pedagogik imkoniyatlari.....	184
<i>Ashurova Aziza Erkinovna</i>	

Mintaqaviy sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini tahlil qilish va baholashning zamonaviy usullari (BPM, Lean, Six Sigma yondashuvlari misolida)	188
<i>Azimova Maxfuza Rashidovna</i>	
O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasining qiyosiy tahlili.....	193
<i>Erkinova Sevara Najmiddin qizi, Saidakbarova E'zozaxon Muzaffar qizi</i>	
"Geogebra" dasturi yordamida geometriya va matematik analiz kursini o'qitishda vizual tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	196
<i>Fayzullayeva E'zoza O'tkir qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida raqamli transformatsiya texnologiyalarini qo'llashning zarurati.....	200
<i>Musurmanova Shodiya Xolmuratovna</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va sun'iy intellekt asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish.....	204
<i>O'ktamov Madadjon O'ktam o'g'li, Boymurodova Shahzoda Alisher qizi</i>	
Gimnastikada akrobatik mashqlarni rivojlantirish metodikasi	208
<i>Raxmatova Nodira Muxtorjon qizi</i>	
Suggestiv metodlar asosida xulqi og'ishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash	212
<i>Shermatova Manzura Ikromjanovna</i>	
Tabaqalashtirilgan yondashuv asosida tayyorlov guruh tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorlash ...	216
<i>Sanayeva S. B., Toshqulova Z. U.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi.....	220
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Понятие искусственного интеллекта в контексте образования и его педагогические функции	224
<i>Каримова Сабина Собировна</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy barqarorlik ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari....	230
<i>Akramjonova Feruza Akramjonovna</i>	
Demografik yuklama sharoitida maktab pedagogik jamoasini samarali boshqarishning hr-strategiyalari.....	233
<i>Axmadqulova Ozodaxon Hamidullo qizi</i>	
Kasbiy identifikatsiya – shaxsning kasbiy o'zligini shakllantirish omili sifatida	236
<i>Bazarov Xayotbek Ne'matovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida qoraqalpoq xalq ertaklari asosida multimediyali mahsulotlar yaratish samaradorligi.....	240
<i>Bekimbetova Aynagul Amangeldievna, Ollaberganova Mohira</i>	
Odam anatomiyasi va fiziologiyasi darslarida muammoli ta'lim texnologiyalari orqali talabalarning ijodiy izlanuvchanligini faollashtirish.....	245
<i>Haydarova Pardaxol Boboqulovna</i>	
Chet el va O'zbekiston tajribasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etishning metodologiyasi	249
<i>Inomova Madina</i>	
Boshlag'ich ta'lim tabiiy fanlarini o'qitishda o'quvchilarning ijodkorligini shakllantirish metodikasi.....	253
<i>Ismatova Zulayho Asadovna, Avazova Gulnoza Qodirjon qizi</i>	
Innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali yo'llari	256
<i>Ismatova Zulayho Asadovna, Xamroyeva Ozoda Norbo'ta qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning so'z boyligi va nutqiy ko'nikmalarini shakllantirish	259
<i>Mambetova Lobar Mirzavali qizi, Rajabova Nafisaxon Dilmurod qizi</i>	
Kasbiy faoliyatda pedagogik improvizatsiya ijodiy kompetensiya sifatida	264
<i>Miraxmedova Dilafro'zxon Nurilloxon qizi, Jo'rayeva Gulshodaxon Ibrohimjon qizi</i>	
Media savodxonlik tushunchasi va uning pedagogik ta'limdagi ahamiyati.....	267
<i>Salomova Lobar Sobir qizi</i>	
Innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida estetik tarbiyani shakllantirish metodikasi	271
<i>Tursunova Malika Baxtiyor qizi, Aminova Oltinay Davranbek qizi</i>	
STEAM texnologiyasi asosida o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish metodikasi	274
<i>Xaydarova Dilafuz Abdukurim qizi</i>	

INNOVATSION TA'LIM MUHITIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI YO'LLARI

Ismatova Zulayho Asadovna

Nizomiy nomidagi O'zMPU professor v.b. PhD

Xamroyeva Ozoda Norbo'ta qizi

Nizomiy nomidagi O'zMPU Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim) mutaxassisligi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali yo'llari yoritiladi. Unda ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish orqali o'quvchilarda ekologik ong va madaniyatni rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: ekologik tarbiya, innovatsion ta'lim muhiti, ekologik ong, yashil makon, ekologik islohotlar, interfaol metodlar, ekologik madaniyat.

Abstract: This article explores effective ways of forming environmental education among primary school students in an innovative educational environment. It analyzes the development of environmental awareness and culture through modern pedagogical technologies.

Key words: environmental education, innovative learning environment, primary school, environmental awareness, ecological culture, environmental reforms, interactive methods.

Аннотация: В данной статье рассматриваются эффективные пути формирования экологического воспитания у учащихся начальных классов в условиях инновационной образовательной среды. Анализируются вопросы развития экологического сознания и культуры с использованием современных педагогических технологий.

Ключевые слова: экологическое воспитание, инновационная образовательная среда, начальная школа, экологическое сознание, экологическая культура, экологические реформы, интерактивные методы.

KIRISH

Bugungi kunda ekologik muammolar nafaqat alohida hudud yoki davlat doirasida, balki global miqyosda dolzarb masalaga aylanib bormoqda. Iqlim o'zgarishi, havoning ifloslanishi, suv resurslarining kamayishi va biologik xilma-xillikning qisqarishi insoniyat oldida jiddiy muammolarni yuzaga keltirmoqda. Shu sababli ekologik ong va madaniyatni shakllantirish masalasi davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Mamlakatimizda ham ekologiya sohasiga alohida e'tibor qaratilib, atrof-muhitni muhofaza qilish, yashil hududlarni kengaytirish va aholi ekologik madaniyatini oshirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, "Yashil makon" umummilliy loyihasi, chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish kabi chora-tadbirlar ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Bunday sharoitda ekologik tarbiyani ta'lim tizimidan boshlash, ayniqsa boshlang'ich sinf o'quvchilarida tabiatga nisbatan ongli munosabatni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan ushbu bosqichda bolalarda qadriyatlar, dunyoqarash va xulq-atvor asoslari shakllanadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llash esa ekologik tarbiyani samarali tashkil etish imkonini beradi. Interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar va amaliy faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlar orqali o'quvchilarda ekologik bilimlar chuqurlashtadi, ularning tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabati rivojlanadi. Shu nuqtai nazardan, innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali yo'llarini aniqlash va amaliyotga joriy etish dolzarb ilmiy-pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirish uzluksiz pedagogik jarayon bo'lib, u o'quvchilarda tabiatga nisbatan ongli munosabat, mas'uliyat hissi va ekologik madaniyatni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu jarayonni samarali tashkil etishda innovatsion ta'lim muhitining o'zni beqiyosdir. Chunki an'anaviy yondashuvlar ko'proq nazariy bilim berishga qaratilgan bo'lsa, innovatsion yondashuvlar o'quvchini faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi. Hozirgi kunda mamlakatimizda ekologiya sohasida olib borilayotgan islohotlar ta'lim tizimi bilan uzviy bog'liq holda amalga oshirilmoqda. Jumladan, "Yashil makon" umummilliy loyihasi doirasida daraxt ekish, yashil hududlarni kengaytirish ishlari keng ko'lamda olib borilmoqda. Ushbu jarayonlarni ta'lim bilan integratsiya qilish orqali o'quvchilarda amaliy ekologik ko'nikmalarni shakllantirish mumkin. Masalan, maktab hududida ko'chat ekish, o'simliklarga g'amxo'rlik qilish, kichik ekologik loyihalarda ishtirok etish orqali bolalar tabiatni asrashning ahamiyatini chuqurroq anglaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Innovatsion ta'lim muhitida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali yo'llaridan biri interfaol metodlardan foydalanishdir. "Aqliy hujum", "Klaster", "Venn diagrammasi", "Muammoli vaziyat" kabi metodlar orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammolarni tahlil qilish va yechim topish ko'nikmalari rivojlanadi. Masalan, o'quvchilarga "Agar atrof-muhit ifloslansa nima bo'ladi?" kabi savollar berilib, ularning fikrlarini erkin ifodalashga imkon yaratiladi. Bu esa ekologik ongni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalardan foydalanish ham katta samara beradi.

Hozirgi kunda turli videoroliklar, animatsiyalar va interaktiv platformalar orqali ekologik muammolarni ko'rgazmali tarzda tushuntirish imkoniyati mavjud. Bu esa boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda ularning qiziqishini oshiradi va bilimlarni oson o'zlashtirishga yordam beradi. Ekologik tarbiyani samarali tashkil etishda integratsiyalashgan yondashuv ham muhim o'rin tutadi. Ya'ni ekologik bilimlar faqat tabiiy fanlar doirasida emas, balki boshqa fanlar bilan uyg'un holda berilishi zarur. Masalan, ona tili darslarida tabiat haqidagi matnlar ustida ishlash, matematika darslarida ekologik mazmundagi masalalarni yechish orqali o'quvchilarning bilim doirasi kengayadi.

Bundan tashqari, chiqindilarni saralash, suvni tejash, energiyani asrash kabi kundalik odatlarni shakllantirish ham ekologik tarbiyaning muhim yo'nalishlaridan biridir. Bu borada maktabda kichik ekologik burchaklar tashkil etish, chiqindilarni alohida yig'ish tizimini joriy etish o'quvchilarda mas'uliyat hissini kuchaytiradi. Hozirgi ekologik islohotlar doirasida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish, chiqindilarni qayta ishlash va ekologik xavfsizlikni ta'minlashga katta e'tibor qaratilmoqda. Ushbu jarayonlarni o'quvchilarga sodda va tushunarli tarzda yetkazish orqali ularni zamonaviy ekologik bilimlarni shakllantirish mumkin. Masalan, quyosh energiyasidan foydalanish haqida oddiy tajribalar o'tkazish bolalarda katta qiziqish uyg'otadi. Ekologik tarbiyani shakllantirishda o'qituvchining roli ham muhimdir.

O'qituvchi innovatsion metodlardan samarali foydalanib, o'quvchilarda ekologik muammolarga nisbatan befarq bo'lmaslik, balki faol pozitsiyani egallash ko'nikmasini shakllantirishi lozim. Shu bilan birga, ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish orqali ekologik tarbiyaning uzluksizligini ta'minlash mumkin.

Loyihaviy ta'limdan, masalan: "Toza maktab" loyihasi, "Yashil hudud" loyihasi kabilarda. Bunda o'quvchilar muammoni aniqlaydi, yechim topadi, natijani taqdim etadi.

Loyiha faoliyati o'quvchilarni muammoni anglashga yo'naltirishdan boshlanadi. O'qituvchi muammoli savollar orqali o'quvchilarni fikrlashga undaydi.

Masalan: Maktab hududi qanchalik toza? Atrof-muhitni qanday yaxshilash mumkin?

Natijada o'quvchilar tomonidan aniq muammo belgilanadi. O'quvchilar muammoni chuqur o'rganish uchun kuzatishlar olib boradi, ma'lumot to'playdi va tahlil qiladi. Bu bosqichda sabablar aniqlanadi, mavjud holat baholanadi. Natijada muammoning kelib chiqish omillari aniqlanadi.

O'quvchilar muammoni bartaraf etish bo'yicha turli takliflar ishlab chiqadilar. Bu jarayonda ijodiy va tanqidiy fikrlash rivojlanadi. Masalan: hududni tozalash, chiqindilarni saralash, daraxt va gullar ekish kabilarda.

Keying bosqich loyihaning eng muhim qismi bo'lib, ishlab chiqilgan rejalar amalda bajariladi. "Toza maktab" loyihasi doirasida: maktab hududini tozalash, chiqindilarni yig'ish va saralash, targ'ibot ishlari olib boriladi. "Yashil hudud" loyihasi doirasida: daraxt va gullar ekish, ularni parvarish qilish, yashil hududni kengaytirish ishlari olib boriladi. O'quvchilar bajarilgan ishlar yuzasidan hisobot tayyorlaydi va uni sinf yoki maktab jamoasiga taqdim etadi.

Loyiha yakunida o'quvchilar faoliyati baholanadi. Ularning faollik, ijodkorlik, jamoada ishlash, natijaning samaradorligi, shuningdek, o'quvchilar o'z faoliyatini tahlil qilib, xulosa chiqarishi bo'yicha baholanadi. Loyihaviy ta'lim asosida tashkil etilgan ekologik tarbiya asosida o'quvchilarda ekologik ong shakllanadi, tabiatga nisbatan mas'uliyat hissi ortadi, amaliy ko'nikmalar rivojlanadi, jamoada ishlash malakasi shakllanadi. Demak, loyihaviy ta'lim texnologiyasi boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani samarali shakllantirishning muhim vositasidir. Ayniqsa, "Toza maktab" va "Yashil hudud" kabi loyihalar orqali o'quvchilar nafaqat bilim oladi, balki

uni amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ekologik madaniyatli shaxsni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirish bugungi kunning dolzarb pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi. Ekologik muammolarning kuchayib borishi sharoitida yosh avlodda tabiatga nisbatan ongli munosabatni shakllantirish ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishiga aylanmoqda.

Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, ekologik tarbiyani samarali tashkil etishda interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar va integratsiyalashgan yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, o'quvchilarning amaliy faoliyatga jalb etilishi, ekologik loyihalarda ishtirok etishi va kundalik hayotda ekologik odatlarni shakllantirishi ularning ekologik madaniyatini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ekologik islohotlar, jumladan, ko'kalamzorlashtirish, chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish hamda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonlari ta'lim mazmuni bilan uyg'unlashtirilganda yanada samarali natijalar beradi. Bu esa o'quvchilarda zamonaviy ekologik bilim va ko'nikmalarni shakllantirish imkonini kengaytiradi.

Natijada, innovatsion ta'lim muhitida tashkil etilgan ekologik tarbiya o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini oshiradi, balki ularni tabiatga nisbatan mas'uliyatli, ongli va faol fuqarolar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Kelgusida ushbu yo'nalishda innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish va metodik ta'minotni boyitish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. – Paris, 2017.
2. Palmer J. Environmental Education in the 21st Century. – London, 1998.
3. Hungerford H.R., Volk T.L. Changing Learner Behavior through Environmental Education. – Journal of Environmental Education, 1990.
4. O'zbekiston Respublikasi "Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni.
5. Qosimova K. va boshqalar. Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi. – Toshkent, 2018.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.